

Ο ΜΠΕΤΟΒΕΝ ΩΣ ΣΥΝΘΕΤΗΣ

NEL COR PIU NON MI SENTO

Ο Μπετόβεν βρισκόταν σ' ένα θεωρείο της όπερας στην παράσταση της «Mollinara» με μία κυρία πολύ φίλη του. Την ώρα που τραγουδούσαν τὸ γνωστό «Nel cor piu non mi sento» εἶπε ἡ κυρία: «Εἶχα κάποτε γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βαριασιόν, ἀλλὰ δυστυχῶς τις ἔχασα». Ὁ Μπετόβεν ἔγραψε τὴν νύχτα τις ἔξ βαριασιόν του, πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, καὶ τὴν ἐπομένη τις ἔστειλε στὴν κυρία μετὰ τὴν ἐπιγραφή: Βαριασιόν, χαμένες ἀπὸ τὴν κυρία... , ποὺ βρέθηκαν ἀπὸ τὸν Λουδοβίκο βάν Μπετόβεν. Εἶναι τόσο εὐκολες ὥστε ἡ κυρία θὰ μπόρεσε νὰ τις παίξει *prima vista*.

ΑΔΕΛΑΪΣ

Ἐνα πρωτὸ ἐπισκέφθη τὸν Μπετόβεν ὁ Μπάρτ, τενόρος τῆς ὀρχήστρας τῆς αὐλῆς ποὺ ἦταν πολὺ φίλος του. —Καλιμέρα, τι νέα.

—Αὐτά, ἀποκρίνεται ὁ Μπετόβεν καὶ βδειξε στὸν ἐπισκέπτη του μερικὰ χειρόγραφα, τὰ ἔγραφα σήμερα, καὶ δέστε τι εὐθυμα κἀνὴ ἡ φωτιά, τὰ περιμένει ἐκεῖ θὰ πᾶνε.

—Ἀφήστε νὰ τὰ δῶ.

Ὁ Μπάρτ πήρε τὰ φύλλα, διάβασε, δοκίμασε, ξαναδιάβασε καὶ τέλος εἶπε:

—Θὰ τὸ δοκιμάσω μιά στιγμῆ, ἂν θέλετε.

—Τραγουδεῖστε το εἶπε ἀδιάφορα ὁ Μπετόβεν.

Ὁ Μπάρτ ἄρχισε. Ὁ Μπετόβεν σκαλίζοντας, σὲ κάτι χαρτιά ἔβγινε στὴν ἀρχὴ προσεκτικὸς, τελικὰ σταμάτησε τὸ σκάλισμα καὶ ἄκουγε, τὸ ἀκόμη σκοτεινὸ του πρόσωπο ἄρχισε νὰ φωτίζεται, καὶ ὅταν ὁ τραγουδιστὴς ἐνθουσιασμένος τελείωσε, τοῦ εἶπε εὐθυμα:

Ἄ, ὄχι γέρο μου, αὐτὸ δὲ θὰ τὸ κάσουμε!

Ἦταν ἡ Ἀδελαΐς!

ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ Σ' ἘΝΑ ΒΑΛΣ ΤΟΥ ΝΤΙΑΜΠΕΛΙ

Τὸ 1820 ὁ Ντιαμπέλι ἔστειλε ἕνα βάλς του σ' ὅλους τοὺς μουσικοὺς ποὺ ζοῦσαν στὶς χῶρες τῆς Αὐστρίας, μετὰ τὴν παράκληση νὰ συνθέσῃ ὁ καθένας τοὺς μία παραλλαγὴ πάνω σ' αὐτὸ. Ἄπ' αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ διαγωνισμοῦ προήλθε ἕνα ἔργο ποὺ παρουσιάσθηκε στὸ κατὰστάτμα Ντιαμπέλι μετὰ τὸν τίτλο: *Vaterländischer Künstlerverein* (Ἐνωσις καλλιτεχνῶν τῆς πατρίδας). Ἄπὸ

τὴν ἔνωση δὲν ἔπρεπε φυσικὰ νὰ λείψῃ ὁ Μπετόβεν. Στὴν σχετικὴ παράκληση ὅμως, ἐκεῖνος ἀρνήθηκε νὰ λάβῃ μέρος στὸν διαγωνισμό. Μολαταῦτα ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἔγραφε ἕνα αὐτοτελὲς ἔργο πάνω στὸ θέμα. Καὶ ὁ κόσμος τῆς τέχνης ὀφείλει σ' αὐτὸ τὸ γεγονός ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα καὶ πιὸ παράξενα ἔργα τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Τοῦ χρειάσθηκε βέβαια ἕνας ὀλόκληρος χρόνος, καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἔνοχλειτο προφορικῶς καὶ γραπτῶς ἀπὸ τὸν Ντιαμπέλι. Ἐγραψε τὴν 21ῃ βαριασιόν, ὅταν ἤρθε πάλι νὰ τὸν βρῇ καὶ νὰ τοῦ κἀναι παράπονα γιὰ τὴν ἀργοπορία του. Κομικὰ θυμωμένος γι' αὐτὴ τὴ γκρίνια, κάθισε κι' ἔγραψε τὴν 22α βαριασιόν μετὰ τὴν ἐπιγραφή χωρὶς ἴσχυια, μῆρα καὶ νύχτα, συνδέοντας μετὰ μεγαλοφυῆ τρόπο τὸ βάλς μετὰ μιά μελωδία τοῦ Μότσαρτ. Καὶ ἡ ἐπομένη 23 παραλλαγὴ εἶναι γραμμὴν μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀστεία ἔξαψη. Ὅταν τελείωσε τὸ ἔργο ἔγραψε σὸν τίτλο! «*Variationen über eine Schusterflecke*» (Παραλλαγὴ σὲ μὴ ἄλωμα τοῦ παπουτιοῦ). Αὐτὸ τὸ ἔργο ἀποδεικνύει τὴ μπουροσε ν' ἀναπτύξῃ ὁ Μπετόβεν ἀπὸ ἕνα μοτίβο ὅσο ἀσημαντὸ κι' ἂν ἦταν καὶ ἀνήκει ἀσφαλῶς στὰ πιὸ πολυβουλευμένα ἀριστουργήματά του. Μετὰ τὴν ἀφορμὴ αὐτὴ εἶχε κεντηθῆ ἡ φιλοδοξία του. Ἦταν τότε ἤδη τελείως κουφός.

ΑΠΑΣΣΙΟΝΑΤΑ

Σ' ἕναν περίπατό του μετὰ τὸν Ρις περιπλανήθηκαν τόσο ὥστε ἐπέστρεψαν στὸ Ντέμπλινγκ ποὺ κατοικοῦσε ὁ Μπετόβεν στὶς ὀκτὸ βράβου. Σ' ὅλο τὸ δρόμο μουρμούριζε γιὰ τὸν ἑαυτοῦ του, καὶ κάποτε μούγκριζε κιάλα πάνω καὶ κάτω χωρὶς νὰ τραγουδᾷ ᾄσματα νότες. Στὴν ἐρώτησιν τοῦ Ρις τι ἦταν αὐτὸ, ἀπάντησε: Μοῦ κατέβηκε ἕνα θέμα γιὰ τὸ *Allegro* τῆς σονάτας (ὁρ. 57 ἀπασσιονάτα).

Ὅταν μπῆκαν στὸ δωμάτιο, χωρὶς κᾶν νὰ βγάλῃ τὸ καπέλλο του, ἔτρεξε στὸ πιάνο. Ὁ Ρις κάθισε σὲ μιά γωνιά καὶ ὁ Μπετόβεν τὸν ἔλεχσε ἀμέσως. Ἔτσι χτυπιόταν τοὐλάχιστον μιά ὥρα στὸ νέο, τὸ τόσο ὠραία ὑστερα φτιαγμένο *finale* τῆς σονάτας. Τέλος σηκώθηκε καὶ φάνηκε ἐκπληκτὸς ποὺ τὸν εἶδε ἀκόμα ἐκεῖ. «Σήμερα δὲν μπορῶ νὰ σὰς δώσω μάθημα, τοῦ εἶπε, πρέπει νὰ δουλέψω».